

Univerzita Palackého v Olomouci
Pedagogická fakulta

Katedra českého jazyka a literatury

Literární analýza díla *Probudím se na Šibuji*

Literary Analysis of the novel *I Wake up in Shibuya*

Bakalářská práce

Martina Svobodová

Anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání, Český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: Mgr. Kristýna Šmakalová

Olomouc 2021

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně s odbornou pomocí Mgr. Kristýny Šmakalové, Ph.D. a že jsem v citacích uvedla veškerou použitou literaturu a elektronické zdroje.

V Olomouci dne 20. 4. 2022

Martina Svobodová

Děkuji Mgr. Kristýně Šmakalové, PhD. za projevenou ochotu a trpělivý přístup a rovněž za veškeré odborné konzultace a cenné rady k vypracování bakalářské práce. Děkuji také Zuzaně Řehákové za projevenou podporu při psaní práce i v uplynulých letech studia.

Anotace

Cílem této bakalářská práce je literární rozbor českého románu *Probudím se na Šibuji* autorky Anny Cimy. Pro uvedení do kontextu je zde obsažena kapitola shrnující česko-japonské diplomatické a kulturní vztahy v průběhu historie s uvedením literárních děl autorů, kteří se ve své tvorbě inspirovali japonskou literaturou a kulturou. Cima na tuto tradici navazuje a v propracovaném románu ji prohlubuje propojením českého a japonského prostředí prostřednictvím pohledu studentky vysoké školy.

Ediční poznámka: V práci se objevují japonská jména, která jsou zde uvedena v západním pořadí, tedy jméno – příjmení. Japonská jména ženských postav jsou přejata z románu v přechýlené podobě.

Rozsah práce: 60873

Počet titulů použité literatury: 35

Klíčová slova: česká literatura, Anna Cima, *Probudím se na Šibuji*, japonská literatura, rozdělení, česko-japonské vztahy

Annotation

This bachelor's thesis focuses on a literary analysis of the novel *I wake up in Shibuya* by a Czech author Anna Cima. For context, a chapter characterizing Japan-Czech diplomatic and cultural relations as well as stating authors whose works were inspired by Japanese literature or culture is included. Cima continues and deepens this tradition in her sophisticated novel, in which she connects three story lines taking place in both Czech and Japanese settings via the point of view of a university student.

Key words: Czech Literature, Anna Cima, *I Wake up in Shibuya*, Japanese Literature, Dividing, Japan-Czech Relations

Obsah

Úvod	6
1. Vývoj česko-japonských vztahů a vliv japonské kultury na českou literaturu	7
1.1 První kontakty s japonskou kulturou	7
1.2 Kontakty od období Meidži (1868–1912) do konce 1. světové války	8
1.3 Kontakty s Japonskem po 1. světové válce	10
1.4 Současné vztahy České republiky a Japonska	12
2. Profil autorky	14
3. Literární analýza díla	16
3.1 Kompozice díla	17
3.2 Žánrové zařazení	18
3.3 Děj	19
3.4 Jazyk díla	22
3.5 Téma a klíčové motivy	23
3.6 Charakteristika vybraných postav	25
3.7 Prostředí	29
Závěr	31
Bibliografické citace	32

Úvod

Cílem této bakalářské práce je literární analýza románu *Probudím se na Šibuji*, jehož autorkou je mladá česká spisovatelka a překladatelka z japonštiny Anna Cima. Kniha byla pro rozbor zvolena zejména z důvodu přesahu do oboru japonské filologie. V soudobé české literatuře se jedná o unikátní dílo, které v sobě mísí prvky několika žánrů a v němž se prolínají tři časové roviny. Zároveň je možné dílo považovat za pokus o propojení kultur dvou odlišných zemí nebo minimálně o jejich přiblížení.

První kapitola práce je zaměřena na stručné objasnění historie česko-japonských kontaktů a vzájemného kulturního působení. Jsou zde zařazeni také autoři, kteří se ve svých dílech inspirovali japonskou kulturou či literaturou, a jejich nejvýznamnější díla. Druhá kapitola obsahuje profil autorky Anny Cimy včetně úvodních informací o románu *Probudím se na Šibuji*, jeho přijetí čtenáři a hodnocení literárními kritiky a v neposlední řadě ocenění, která tento román získal. Hlavní část práce tvoří kapitola třetí, jejímž obsahem je literární analýza zmíněného díla.

Literární analýza je zaměřena zejména na všeobecný rozbor děje, struktury, žánrů a klíčových motivů v díle. Dále je zde obsažena charakteristika vybraných postav a rozbor odlišných prostředí, do nichž je děj zasazen.

Pro účely této teoretické bakalářské práce jsou využity metody zpracování sekundárních dat, analýzy díla a syntézy získaných poznatků. Poznátky využitě v práci byly získány studiem odborných textů.

1. Vývoj česko-japonských vztahů a vliv japonské kultury na českou literaturu

1.1 První kontakty s japonskou kulturou

Prvním v českém jazyce dostupným dokumentem zmiňujícím Japonsko byl český překlad cestopisu *Milion Marca Pola*, pocházející z období kolem roku 1400.¹

Další zmínka pochází z dokumentů, které sepisovali jezuitští misionáři působící v 16. století v japonském městě Nagasaki. Nově vzniklá misie vyslala v letech 1582–1590 skupinu japonských křesťanů do Evropy. Není zcela jisté, jak se její psané materiály dostaly do Českých zemí, nicméně jsou zde stále uchovávány, a to v Národní knihovně České republiky v Praze, v Národním muzeu v Praze, v Moravské zemské knihovně v Brně a v Knihovně Univerzity Palackého v Olomouci. Tyto dokumenty obsahují kromě informací o misi také stručné a útržkovité zprávy o Japonských ostrovech.²

Jakákoli propagace křesťanské víry byla v Japonsku zakázána v 17. století, a to v reakci na opakované pokusy o jeho rozšíření západními misionáři, kteří do země ve většině případů připlouvali ilegálně z Číny na malých lodích. Po vydání příslušného ediktu pro zákaz šíření křesťanství bylo západním misionářům, kteří v Japonsku přebývali, umožněno zemi opustit. Ti, kteří se rozhodli v zemi setrvat, museli poté čelit pronásledování. Totéž se týkalo také Japonců, kteří ke křesťanství konvertovali. Křesťanská víra byla v Japonsku považována za hrozbu mimo jiné z důvodu propagace rovnosti mezi lidmi, na kterou přísně strukturovaná japonská společnost té doby nebyla připravena.

Nejstarší zmínka o pobytu konkrétního člověka hlásícího se k českému původu v Japonsku pochází z roku 1683 z německy psaného díla Mathiase Tannera *Die Geschichte der Sozietas Jesu in Böhmen* (Historie jezuitského řádu v Čechách), které označuje Karla Spinolu, jednoho z křesťanských misionářů upálených v Japonsku po zákazu šíření křesťanství západními misionáři, za syna českého knížete.³

V důsledku vládních nařízení byl v období 1639–1854 zakázán vstup cizinců do Japonska. Výjimku měli pouze Nizozemští obchodníci, kteří směli přivážet své zboží do přístavu na umělém ostrově Dedžima u města Nagasaki. Japonsko se tudíž na dlouhou dobu stalo

¹ FIALA, Karel. First Contacts of Czechs and Slovaks with Japanese Culture (Up to World War I): The Major Publications and Personalities. *Japan Review*. 1992 (3), str. 45–71. Str. 45.

² Tamtéž, str. 46–48. Autor v textu dále uvádí, že všechny zde uchovávané dokumenty jsou výrazně poškozeny.

³ Tamtéž, str. 50–51.

tajemnou oblastí, o které nebylo možné získat téměř žádné informace. V roce 1854 bylo Japonsko pod pohrůžkou ostřelování přístavních měst donuceno znovu se otevřít světu.

Významným krokem k upevňování nově navázaných česko-japonských vztahů po opětovném otevření Japonska bylo zřízení japanologie na univerzitě ve Vídni, o něž se v 19. století zasloužil August Pfizmaier.⁴ Po první světové válce začala Univerzita Karlova jakožto první z českých univerzit nabízet studium japonského jazyka. Japanologie jako samostatný obor (později nazvaný „japonská studia“) zde byla založena v roce 1947.⁵

Jedním z prvních českých autorů, kteří se ve svém díle nechali ovlivnit Japonskem, byl Julius Zeyer. Zeyer na základě inspirace japonským milostným příběhem z 18. století napsal novelu *Gompači a Komurasaki* (1884).⁶ V úvodu k této novele uvádí, že látku pro sepsání díla částečně čerpal z antologie japonských povídek *Pověsti ze starého Japonska*, kterou sestavil britský diplomat A. B. Mitford.⁷ Sám Zeyer Japonsko nikdy nenavštívil. Zeyer se ve svém dalším díle inspiroval kromě japonských také čínskými motivy.

Literární díla českých autorů ovlivněná japonskou kulturou a se obecně nazývají žaponerie (v novějších textech lze nalézt také název japonerie). Jejich specifikem je napodobování japonských uměleckých a literárních motivů. Zeyerovu novelu *Gompači a Komurasaki* lze za žaponerii označit, jelikož nese typický japonský námět v podobě tragického příběhu milenců, kteří z důvodů rozdílu ve společenském postavení nemohou svůj vztah oficiálně zpečetit.

1.2 Kontakty od období Meidži (1868–1912) do konce 1. světové války

V rámci Světové výstavy EXPO, která se v roce 1873 konala ve Vídni, navštívilo české země za účelem studia různých průmyslových odvětví pět japonských expertů. Mezi česká průmyslová odvětví, o která se japonští vyslanci zajímali, patřilo především sklářství (sklárný v Suchdole), pivovarnictví a výroba tužek (firma Koh-i-noor Hardtmuth). Kromě velkých koncernů navštěvovali členové delegace také menší továrny a manufaktury.⁸ Dále se zajímali

⁴ FIALA, str. 59. České země byly samozřejmě v této době stále součástí Rakouska-Uherska.

⁵ Asijská studia: Japanologie. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy. In: *Filozofická fakulta Univerzity Karlovy* [online]. FF UK 2021 [cit. 06. 06. 2021].

⁶ FIALA, str. 61.

⁷ ZEYER, Julius. *Gompači a Komurasaki*. Vydání sedmé. Praha: Česká grafická unie a. s., 1926.

⁸ FIALA, str. 60.

o rybníkářství a výrobu textilu. Šlo o vůbec první Světovou výstavu, které se Japonsko zúčastnilo.⁹

Do roku 1918 byla hlavním kulturním centrem Rakouska-Uherska Vídeň, kontakty Českých zemí s jakýmikoli představiteli Japonska byly tudíž značně omezeny.¹⁰ V roce 1907 vznikla v Japonsku rakousko-uherská ambasáda a téhož roku byla také založena japonská ambasáda ve Vídni. Po začátku první světové války však byly veškeré diplomatické vztahy přerušeny.¹¹

Na počátku 20. století se do Japonska vydal český učitel Josef Kořenský, kterého inspirovaly v té době populární cestopisy k napsání vlastních děl *Cesty po světě – Žaponsko* (1899) a později *Podruhé v Žaponsku* (1910). Jeho díla obsahovala kromě cestopisného vyprávění a idealizovaných popisů japonské společnosti také fotografie, které Kořenský při návštěvách Japonska pořídil nebo které zde zakoupil.¹²

Dalším z autorů, kteří tvořili svá díla pod vlivem japonské kultury a literatury, byl Joe Hloucha (vlastní jménem Josef Hloucha)¹³. Hlouchu jeho fascinace Japonskem inspirovala k založení obsáhlé sbírky artefaktů asijského (tedy nejen japonského) umění, kterému zasvětil většinu svého života. Jeho láska k Dálnému Východu jej také vedla k psaní novel inspirovaných japonskou literární tradicí. Hlouchovou první žaponerií bylo dílo *Sakura ve vichřici*, které vyšlo v roce 1905 a následně se stalo bestsellerem.¹⁴ Jedná se o dílo sestavené z útržků deníkových záznamů z cest po Japonsku. Kniha je ve vybraných vydáních ilustrovaná japonskou malířkou Hisako Kadžiwarou.¹⁵ Ačkoli je *Sakura ve vichřici* prezentována jako cestopisný deník, Hloucha toto dílo ve skutečnosti napsal ještě před svou první cestou do Japonska, kam se vydal až o rok později, tj. v roce 1906. Nejedná se tedy o dílo autobiografické.¹⁶

Hloucha navštívil Japonsko v roce 1906 v období po rusko-japonské válce (1904–1906) a euforická atmosféra, která v Japonsku po vítězství nad Ruskem obecně panovala, se promítla do jeho díla *Tamasan aneb Moje Paní Chryzantéma* (1906), jehož děj byl zároveň inspirován

⁹ VASILJEVOVÁ, Zdeňka. Dějiny Japonska. Vydání první. Praha: Svoboda, 1986. Str. 342. Vasiljevová dále uvádí, že na základě získaných zkušeností byla v Japonsku založena první tužkárna. Tamtéž.

¹⁰ FIALA, str. 59.

¹¹ NOVOTNÝ, Lukáš. Diplomacické a politické vztahy Rakouska-Uherska a Japonska v letech 1900-1914. *Historický obzor*. 2012 (11/12), str. 262-271.

¹² FIALA, str. 60.

¹³ Jedná se o bratrance výše zmíněného cestovatele Josefa Kořenského, který Hlouchu v zájmu o Japonsko, jeho kulturu a tradice velmi ovlivnil. KRAEMEROVÁ, Alice. Joe Hloucha, jeho sbírky a literární tvorba. In: HIGUČI, Ičijó. *Zápolení*. Praha: DharmaGaia, 2008, str. 187–193.

¹⁴ FIALA, str. 64.

¹⁵ HLOUCHA, Joe. *Sakura ve vichřici*. Vydání jedenácté. Praha: Zemědělské nakladatelství A. Neubert, 1942.

¹⁶ KRAEMEROVÁ, str. 187–193.

dílem *Paní Chrysanthéma (Madame Chrysanthème, 1887)* francouzského spisovatele Pierra Lotiho.¹⁷

Ještě před první světovou válkou navštívil Japonsko během své cesty kolem světa také český kněz Alois Svojsík, který na základě své výpravy napsal dílo *Japonsko a jeho lid* (1913). Do díla zakomponoval kromě vlastních zážitků z cest také postřehy o japonské společnosti a předpověď jejího budoucího vývoje.¹⁸

Mezi průkopníky českých autorů zabývajících se ve svém díle japonskou tematikou se řadí také Jan Havlasa (vlastním jménem Jan Klecanda). Havlasa Japonsko poprvé navštívil v roce 1912 a strávil zde rok. Během tohoto pobytu navštívil nejen většinu významných pamětihodností a velkoměst Japonska, ale také menší města a venkovské oblasti. Ve svých dílech reflektoval japonskou kulturu, umění a přírodní krásy. Mezi jeho významná díla z této doby patří vlastnoručně ilustrovaný cestopis *Japonským vnitrozemím* (1912), v němž zachytil své zážitky z prvního měsíce, který v Japonsku strávil.¹⁹

1.3 Kontakty s Japonskem po 1. světové válce

Po skončení první světové války začali příslušníci československých legií, kteří působili v Rusku, usilovat o možnost návratu do své vlasti. Pozdější první prezident Československé republiky Tomáš Garrigue Masaryk vyjednal možnost jejich návratu právě přes Japonsko, což zároveň umožnilo bližší kontakt těchto vojáků s japonskou kulturou. Na základě Masarykova jednání byla v roce 1918 v Japonsku založena jedna z prvních československých ambasad.²⁰ Levora označuje kontakt československých legionářů s Japonskem za jeden z výchozích momentů formování diplomatických vztahů mezi těmito dvěma zeměmi.²¹ V roce 1921 bylo v Praze zřízeno japonské velvyslanectví. Vztahy v období mezi dvěma světovými válkami byly především obchodní povahy.²²

Mezi legionáři, kteří se přes Japonsko z ruské fronty vraceli, byli i spisovatelé Josef Kopta, který své zážitky zpracoval v díle *Úsměv nad hrobem aneb Vyprávění o milém Japonsku* (1922),

¹⁷ FIALA, str. 64.

¹⁸ Tamtéž, str. 68.

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ Tamtéž, str. 69.

²¹ LEVORA, Jan. Deset let Česko-japonských vztahů. *Informační bulletin*, str. 1–7 [online]. Praha: Velvyslanectví Japonska v ČR, 2003 [cit. 10. 4. 2022]. Str. 2.

²² Tamtéž, str. 3.

nebo Oldřich Zemek, který reflektoval své prožitky v poetickém deníku *V zemi vycházejícího slunce* (1928).²³

Kromě nich se v tomto období se literární tvorbě a rozšiřování své sbírky asijského umění dále věnoval Joe Hloucha. Mezi jeho díla z období po první světové válce patří například knihy o Japonsku *Mezi bohy a démony* (1929) nebo *Japonečky* (1931).²⁴ V díle *Mezi bohy a démony* je patrná silná inspirace japonským náboženstvím, Hloucha v ní kromě božstev a démonů popisuje také své zážitky z návštěv japonských buddhistických chrámů a šintoistických svatyní. Dílo *Japonečky* je orientované na japonské ženy a dívky.

V roce 1949 zpracoval Hloucha do knižní podoby osudy známého japonského umělce Hokusai z období Edo (1603–1867), který se orientoval převážně na dřevoryt a dřevotisk a jehož světově známé dílo, *Velká vlna u pobřeží Kanagawy*, je dodnes jedním z nejznámějších japonských uměleckých děl. Hloucha jeho životopis vydal v roce 1949 pod názvem *Hokusai*.²⁵

V tomto období do Japonska také znovu zavítal Jan Havlasa. Jeho druhá návštěva byla podstatně kratší než ta první, a odehrála se v roce 1930. Své zážitky a postřehy Havlasa zpracoval v několika dílech, mezi nimiž vynikají cestopisy *Japonský podzim* (1930) a *Japonské jaro* (1932). Autor v nich usiloval o co nejvěrnější zachycení krás Japonska tak, jak je vnímal při svých návštěvách. Jeho dalším dílem inspirovaným toulkami po Japonsku je *Cesta bohů* (1926). Kromě cestopisně laděných děl psal také žaponerie, které vyšly mimo jiné ve sbírce *Bloudění duší* (1931).²⁶

Japonskem se ve své tvorbě inspirovala také spisovatelka a cestovatelka Barbora Eliášová. Mezi její díla se řadí cestopisy *Dcery Nipponu* (1924) a *V Japonsku v dobách dobrých i zlých* (1925). Eliášová tvořila také beletrii, jejím nejznámějším dílem je román *Hanako* (1944).²⁷

Diplomatické vztahy mezi Japonskem a tehdejší Československou republikou byly navázány po první světové válce a rozpadu Rakousko-uherské monarchie. Mezi léty 1939–1957 byly vztahy přerušeny a obě velvyslanectví byla zrušena.²⁸

Po opětovném navázání diplomatických vztahů v roce 1957 byla vyslanectví v obou zemích obnovena. V roce 1959 byla v Tokiu podepsána *Obchodní smlouva mezi Československou*

²³ FIALA, str. 69–70.

²⁴ Tamtéž, str. 66.

²⁵ *Databazeknih.cz* [online]. Hokusai. N. d. [cit. 12. 4. 2022].

²⁶ FIALA, str. 68.

²⁷ *Český rozhlas* [online]. Barbora Markéta Eliášová (1874-1957). N. d. [cit. 13. 4. 2022].

²⁸ *Ministry of Foreign Affairs of Japan* [online]. Japan-Czech Republic Relations. 6. 12. 2021 [cit. 10. 4. 2021].

republikou a Japonskem, která se stala základem pro rozvoj hospodářských a obchodních styků mezi zeměmi. Ačkoli byly oficiální politické styky Japonska a ČSSR po roce 1968 omezeny, obchodní vztahy navázané mezi oběma státy přetrvaly a probíhala také celá řada politických návštěv.²⁹

V roce 1976 byla podepsána Dohoda o kulturní spolupráci mezi vládou *Československé socialistické republiky a vládou Japonska*, která zahájila vzájemnou kulturní výměnu. Velký posun zaznamenaly vzájemné kulturní i obchodní vztahy po roce 1989.³⁰

1.4 Současné vztahy České republiky a Japonska

Japonsko bylo jedním z prvních států, které diplomaticky uznaly samostatnou Českou republiku po rozpadu Československa v roce 1993, a to již první den její existence, tedy 1. ledna 1993.³¹ Ze strany Japonska od té doby nepřetržitě probíhá stabilní podpora rozvoje povědomí o japonské kultuře v rámci České republiky, mimo jiné jsou zde pořádány koncerty, výstavy a podobné kulturní akce.³² Obě země si také v případě potřeby vzájemně poskytují humanitární pomoc.³³

V České republice se těší stále vzrůstající oblibě japonská literatura vydávaná v českých překladech. Mezi nejpoblárnější autory patří Haruki Murakami, jehož knihy si získaly značné množství čtenářů na celém světě. V posledních letech vychází kromě románů také také celá řada titulů japonských komiksů *manga* včetně mnohasvazkových sérií, jakými jsou *Naruto* (Masaši Kišimoto) nebo *Bleach* (Tite Kubo).

Japanistiku je možné v současné době studovat na třech univerzitách, a to na Univerzitě Karlově v Praze, na Univerzitě Palackého v Olomouci a na Masarykově Univerzitě v Brně. Dále lze navštěvovat celou řadu kurzů rozestých po celé republice, které nejsou zdaleka orientovány pouze na japonský jazyk, ale také na japonskou tradiční či populární kulturu nebo historii.

V roce 2017 proběhly oslavy výročí 60. let od opětovného navázání česko-japonských diplomatických vztahů po druhé světové válce. Při té příležitosti proběhly simultánně akce „Rok japonské kultury v Česku“ a „Rok české kultury v Japonsku“. V podobném duchu

²⁹ LEVORA, Jan. Deset let Česko-japonských vztahů. *Informační bulletin*, str. 1–7 [online]. Praha: Velvyslanectví Japonska v ČR, 2003 [cit. 10. 4. 2022]. Str. 4.

³⁰ Tamtéž.

³¹ Tamtéž, str. 5.

³² *Ministry of Foreign Affairs of Japan* [online].

³³ LEVORA, str. 6.

se nesla oslava výročí 100 let od počátku navázání diplomatických vztahů, které se odehrálo v roce 2020.³⁴

V roce 2018 se na české literární scéně objevila nová tvář, v jejímž díle je vliv japonské kultury, literatury a jazyka více než patrný. Jedná se japanoložku Annu Cimu, jejímuž literárnímu debutu *Probudím se na Šibuji* se tato práce věnuje.

³⁴ *Embassy of Japan in the Czech Republic* [online]. Japonsko a Česko. N. d. [cit. 10. 4. 2022].

2. Profil autorky

Autorkou románu *Probudím se na Šibuji* je mladá česká spisovatelka a japanoložka Anna Cima. Cima se narodila v roce 1991 v Praze. Na filozofické fakultě Univerzity Karlovy vystudovala obor japonská studia a v současné době žije v Japonsku poblíž Tokia. Specializuje se na japonskou poválečnou literaturu.³⁵ Zároveň pracuje jako překladatelka z japonštiny.³⁶ Cima do češtiny přeložila knihu *Kočka na cestách* (Hiro Arikawa, česká verze 2020) a společně s Igorem Cimou také knihy *Sbohem, gangsteři* (Gen'ičiró Takahaši, česká verze 2021) a *Případ astrologických vražd* (Šimada Sódži, česká verze 2021).³⁷ Cima na knihy *Sbohem, gangsteři* a *Případ astrologických vražd* (která v té době nebyla vydána v češtině; Cima název přeložila jako *Vraždy podle zvěrokruhu*) odkazuje i ve svém románu.³⁸

Cima v rozhovoru s Itakurou uvedla, že po kariéře spisovatelky toužila od malička. K zájmu o japonskou kulturu ji vedlo sledování filmů režiséra Akiry Kurosawy, zájem o jazyk jako takový pak inspirovalo sledování *anime* a četba románů světoznámého japonského spisovatele Haruki Murakamiho.³⁹

Román *Probudím se na Šibuji*, vydaný v roce 2018, je její literární prvotinou a Cima jej začala psát v prvním ročníku magisterského studia. Kniha se setkala s fenomenálním úspěchem a byla přeložena do několika jazyků, v roce 2021 také do japonštiny.⁴⁰ Román byl v České republice v roce 2019 oceněn hned třikrát, a to cenou Magnesia Litera – DILIA Litera Objev roku⁴¹, Cenou Česká kniha⁴² a Cenou Jiřího Ortena. V nominaci na Cenu Jiřího Ortena byla kniha označena za „komplexní román s přesahem mimo českou kotlinu, ale také s dynamickým propojením několika žánrů“.⁴³

Vzhledem k velkému čtenářskému úspěchu byla kniha také mnohokrát recenzována. Denisa Vostrá jí udělila hodnocení 70 %. Ve své recenzi označila kompozici knihy za promyšlenou a poukázala také na atraktivitu japonského prostředí, o které je v posledních letech mezi českými čtenáři velký zájem. Románu naopak vytkla nepromyšlenost posledních kapitol

³⁵ Přebal knihy. CIMA, Anna. *Probudím se na Šibuji*. Vydání první. Praha: Paseka, 2018. 320 stran. ISBN 978-80-7432-912-8.

³⁶ ITAKURA, Kimie. “I Wake Up in Shibuya”: Czech Writer Anna Cima’s Literary Fantasy. In: *Nippon.com* [online]. 9. 9. 2021 [cit. 22. 1. 2022].

³⁷ *Databazeknih.cz* [online]. Anna Cima (překladatel). N. d. [cit. 2. 4. 2022].

³⁸ CIMA, str. 34, 130.

³⁹ ITAKURA.

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ Magnesia Litera. Představujeme vítěze a nominace 18. ročníku. In: *magnesia-litera.cz* [online]. N. d. [cit. 2. 4. 2022].

⁴² Cena Česká kniha. Laureáti. In: *ceskakniha.com* [online]. N. d. [cit. 2. 4. 2022].

⁴³ Cena Jiřího Ortena. CJO 2019. In: *Cena Jiřího Ortena* [online]. 2019 [cit. 22. 1. 2022].

a zejména použití obecné češtiny s občasným výskytem vulgarismů. Sled událostí v závěru knihy označila za nevěrohodný. Přesto román přirovnala k dílům významných japonských spisovatelů 20. století, jako byli Osamu Dazai nebo Naoja Šiga, kteří, podobně jako Anna Cima, psali svá díla v duchu japonského žánru *watakuši šósecu* (dosl. „já román“). Jedná se o japonské chápání naturalismu.⁴⁴ Autoři děl tohoto žánru japonského naturalismu usilovali o věrné zprostředkování událostí ze svého života, které předávali v neupravené podobě, tedy bez změny jmen atp. Román Cimy tomuto žánru minimálně tímto detailem zcela neodpovídá, jelikož nejde o čistou autobiografii a autorka neponechala jména postav založených na skutečných osobách v původní podobě.⁴⁵ V románu je přesto možné nalézt velké množství autobiografických prvků.

Jaroslav Soukup, na rozdíl od Vostřé, označil ve své recenzi dialogy psané hovorovým jazykem za realistické a uvěřitelné vzhledem k věkové skupině postav, které v díle vystupují. Na románu zdůraznil zejména detailní popisy japonského prostředí a vnímavý vhled do japonské kultury i běžného života lidí pohybujících se na Šibuji. Soukup román ohodnotil 80 %. Oba jmenovaní recenzenti přitom poukázali na řadu překlepů, které se v knize nacházejí.⁴⁶ Nakladatelství Kosmas cituje na svých stránkách další tři recenze, které byly vydány v tištěných médiích. Recenzenti se vesměs shodli na tom, že je kniha velmi čtenářsky atraktivní a čtivá.⁴⁷

Již v roce 2019 byla kniha vydána také v podobě audioknihy, kterou namluvila Anna Kameníková. Interpretka za ni získala cenu AVA – Audiokniha roku 2019 v kategorii Nejlepší interpretka.⁴⁸ Román byl také v tomtéž roce vybrán pro překladovou soutěž Cena Susanny Roth, která je určena pro začínající překladatele z českého jazyka.⁴⁹

Cima v současné době připravuje novou knihu pod názvem *Vzpomínky na úhoře*, která by měla být vydána v srpnu 2022 a jejíž děj se bude opět odehrávat v Japonsku.⁵⁰

⁴⁴ VOSTRÁ, Denisa. Cima, Anna. Probudím se na Šibuji. In: *iliteratura.cz* [online]. 31. 10. 2018 [cit. 6. 4. 2022].

⁴⁵ Přesto je možné pozorovat jistou podobnost jmen hlavních postav se jmény skutečných lidí z Cimina života, např. hlavní hrdinka Jana představuje Annu Cimu, jméno Viktora Klímy odpovídá jménu jejího manžele Igora Cimy.

⁴⁶ SOUKUP, Jaroslav. Anna, Cima. Probudím se na Šibuji. In: *iliteratura.cz* [online]. 26. 9. 2018 [cit. 6. 4. 2022]. Překlepy v knize skutečně jsou, čtenářský zážitek ovšem příliš nenarušují. Jedná se o překlepy typu „Neříkal si“ namísto „jsi“ atp. CIMA, *Probudím se na Šibuji*, str. 255.

⁴⁷ *Kosmas.cz* [online]. Probudím se na Šibuji. 2018 [cit. 6. 4. 2022].

⁴⁸ Asociace vydavatelů audioknih. Historie Audioknihy roku. In: *asociaceaudioknih.cz* [online]. N. d. [cit. 2. 4. 2022].

⁴⁹ RED. Mladí překladatelé se probudili na Šibuji. In: *Literární noviny* [online]. 13. 7. 2019 [cit. 12. 4. 2022].

⁵⁰ *Databazeknih.cz* [online]. Vzpomínky na úhoře. N. d. [cit. 2. 4. 2022].

3. Literární analýza díla

Eduard Petřů vymezuje krásnou literaturu (beletrii) jako „komplexní ztvárnění životní reality formou řádu jazykových znaků.“⁵¹ Román *Probudím se na Šibuji* spadá do kategorie beletrie, převažuje v něm tedy estetická funkce slovesného projevu.⁵²

Strukturu díla tvoří dvě navzájem se doplňující dějové linky. Každá z nich se odehrává v jiné časové rovině a na jiném místě, přičemž se obě vzájemně prolínají a později také doplňují. Román má dvě vypravěčky – jedná se zde o dvě verze téže osoby, studentky Jany Kupkové, které existují ve dvou různých prostředích, nejsou na sebe nijak navázány a nevědí o sobě. Text je psán z jejich pohledu v první osobě. V rámci členění vyprávění podle Lubomíra Doležela lze text označit za „osobní Ich-formu“,⁵³ celé vyprávění by se tudíž dalo označit jako vnitřní monolog vypravěček prokládaný dialogy s vedlejšími postavami. Veltruský ve svém článku *Sémiotické poznámky k dialogu v literatuře* definuje běžný dialog jako „(...) jazykový projev tvořený promluvami, které střídavě pronášejí dva nebo více mluvčí.“⁵⁴ Veltruský zde poukazuje na to, že dialog užitý v literatuře se od dialogu probíhajícího v běžném životě liší vysokou mírou organizovanosti⁵⁵ a připomíná, že dialogy v literárním díle slouží také k doplnění charakteristiky postav.⁵⁶ Prostřednictvím analýzy způsobu řeči, používaných slov a délky replik je možné postavy z pohledu čtenáře lépe poznat.

V díle převažují dialogy situační (operativní; podle členění Mukařovského jde o dialogy vázané na aktuálně probíhající akci) nad dialogy konverzačními, tj, odtrženými od aktuálního situačního kontextu.⁵⁷

Jak uvádí Haman, základními prvky každého příběhu jsou postavy, prostředí a děj. Různá literární díla pak lze klasifikovat podle toho, kterému z těchto tří prvků je v díle věnována největší pozornost.⁵⁸ V díle *Probudím se na Šibuji* je tomu jinak u každé z dějových linek. V částech odehrávajících se na Šibuji je kladen výrazný důraz na prostředí. Postava mladší Jany je jím výrazně ovlivněna právě proto, že jej nemůže opustit (navíc postrádá „domov“ či nějaké

⁵¹ PETRŮ, Eduard. *Úvod do studia literární vědy*. Vydání první. Olomouc, Rubico, 2000. ISBN 80-85839-44-X. Str. 15.

⁵² Tamtéž, str. 13.

⁵³ DOLEŽEL, Lubomír. *Narativní způsoby v české literatuře*, 1993. Cit. In.: HAMAN, Aleš. *Úvod do studia literatury a interpretace díla*. Vydání první. Jinočany: H&H, 1999. ISBN 80-86022-57-9. Str. 83.

⁵⁴ VELTRUSKÝ, Jiří. *Sémiotické poznámky k dialogu v literatuře*. *Česká literatura* [online]. 1993, 41(3) [cit. 2. 4. 2022]. Str. 229.

⁵⁵ Tamtéž, str. 231.

⁵⁶ Tamtéž, str. 233.

⁵⁷ MUKAŘOVSKÝ, J. *Kapitoly z české poetiky I*. Cit. In.: HAMAN, Aleš. *Úvod do studia literatury a interpretace díla*. Vydání první. Jinočany: H&H, 1999. ISBN 80-86022-57-9.

⁵⁸ HAMAN, str. 130.

bezpečné místo, kam by se mohla vracet). Její svět je omezen na jedinou oblast, takže lze říci, že jde o postavu formovanou prostředím. U pražské Jany je tomu naopak. Jelikož se může volně pohybovat a interagovat s ostatními postavami, přizpůsobuje si prostředí své aktuální potřebě. Části odehrávající se v Praze jsou zasazeny převážně do prostředí univerzity a mnohem více se tudíž zaměřují na Janino chování a její prožitky coby studentky.

3.1 Kompozice díla

Kniha je rozdělena do deseti částí, z nichž pět je zasazeno v Praze a pět v tokijské části Šibuja v Japonsku. Po šestou část se části vzhledem k lokalitě pravidelně střídají, poté je tento vzorec z důvodu vyústění děj díla narušen – sedmá a osmá část se odehrávají v Praze, devátá a desátá část pak na Šibuji. Části jsou dále rozděleny do krátkých kapitol, jejichž počet se v různých částech liší. Text je doplněn černobílými ilustracemi autorky a jejího manžela Igora Cimy.⁵⁹

Vyprávění je zpočátku nelineární. Patrné to je zejména v první části knihy, která je tvořena řadou na sebe nenavazujících (nebo jen velmi volně navazujících) epizod, provádějících čtenáře historií Janiny cesty ke studiu japonského jazyka. Střídají se zde epizody zasazené do období mateřské, základní a střední školy. Některé epizody jsou zasazeny do neurčita a jejich význam je pro čtenáře ryze informativní (slouží k vykreslení pozadí a motivace vybraných postav). Od druhé části se již vyprávění ustálí a dále pokračuje lineárně.

Kompozice knihy je paralelní. Děj se odehrává, jak už bylo zmíněno výše, ve dvou časových rovinách. V částech zasazených do Prahy, které se odehrávají v roce 2017, se jedná o „současnost“, kdy je hlavní hrdinka Jana Kupková studentkou druhého ročníku magisterského studia oboru japonská studia na Karlově Univerzitě. Části zasazené na Šibuji se odehrávají v roce 2010. V průběhu třetí části románu se objevuje další časová rovina, kterou tvoří části překladu povídky *Milenci*, jejímž autorem je japonský spisovatel Kawašita. Těmi jsou ze začátku prokládány pouze části odehrávající se v Praze, ale později také části zasazené na Šibuju. Text *Milenců* je napsán odlišným fontem.

V sedmé části se objevuje další text, kterým je děj příběhu prokládán. Jedná se o překlad Kawašitova díla *Otřesené vzpomínky*, který starší Janě daroval spolužák Viktor Klíma. Jejich text je v knize, podobně jako citace z jiných děl, která odkazují na Kawašitův život, od ostatního

⁵⁹ Anna Cima v rozhovoru pro stránky Lidovky.cz uvedla, že je autorkou pěti ilustrací s japonskou tematikou, její manžel Igor Cima je zase autorem tří ilustrací z českého prostředí. SMÍTALOVÁ, Petra. Mezi Prahou a Tokiem. In: *Lidovky.cz* [online]. 29. 12. 2018 [cit. 2. 4. 2022].

textu odlišen kurzívou a odsazením od okrajů a na rozdíl od textu povídky *Milenci*, kterým je prostoupena téměř celá kniha, se jeho útržky nacházejí pouze v sedmé části románu.

3.2 Žánrové zařazení

V charakteristice na stránkách Ceny Magnesia Litera bylo dílo označeno za „(v)ypravěčsky velmi zralý a kompozičně pozoruhodný románový debut, který v sobě umně snoubí žánry vztahového příběhu, univerzitního románu, románu se záhadou a svým způsobem i cestopisu.“⁶⁰

Ačkoli se tedy v románu prolíná více žánrů, nejvýrazněji jsou v něm patrné prvky magického realismu. Jedná se o způsob uměleckého nahlížení na realitu, v rámci kterého se mísí reálný svět s mystickými, fantaskními prvky. Mezi jeho typické znaky, které lze v románu *Probudím se na Šibuji* objevit, patří také prolínání dvou a více časových rovin. Eva Lukavská však upozorňuje na to, že magický realismus nebyl ještě zcela přesně definován a je možné jej vykládat různě. V různých kontextech bývá považován za literární směr, techniku, tendenci, styl nebo žánr.⁶¹ Tradičně se magický realismus pojí zejména s díly hispánských autorů, mezi nimiž je nejslavnějším představitelem patrně Gabriel García Márquez.

Za prvek magického realismu v díle *Probudím se na Šibuji* je možné označit celou druhou dějovou linii, tedy oddělení myšlenky od člověka a její uvěznění na určité místě, které nemůže opustit.

Co se týká ostatních výše jmenovaných žánrů, jejichž náznaky v sobě román částečně nese, tyto zůstávají v ději spíše upozaděny. Sama autorka v rozhovoru pro Lidové noviny připustila, že se v románu nacházejí určité prvky např. univerzitního románu, ale „(...) určitě nejde o čistokrevný univerzitní román, protože některé typické znaky tohoto žánru, jako je třeba silná satira, mu chybí.“⁶² Přesto dílo čtenáři umožňuje nahlédnout do každodenního života studenta japanologie a prožít si společně s Janou alespoň na chvíli jeho radosti i úskalí.

Román nelze označit za vztahový, jelikož se vztah Jany a Viktora, k němuž průběh děje postupně směřuje, udržuje spíše v pozadí ostatních událostí a než se stačí plně rozvinout, je ukončen Viktorovým odjezdem na dvouletý studijní pobyt do Japonska.

⁶⁰ Magnesia Litera.

⁶¹ LUKAVSKÁ, Eva. „Zázračné reálno“ a magický realismus. Brno: Host, 2003. Str. 10.

⁶² SMÍTALOVÁ.

3.3 Děj

První část knihy je zasazena do Prahy. Jana rekapituluje svůj dosavadní život a zdůrazňuje zážitky, které ji přivedly k zájmu o Japonsko, a nakonec i ke studiu japonštiny. Tato část, stejně jako zbytek knihy, obsahuje řadu odkazů na japonskou kulturu, zejména pak na literaturu. Itakura na základě těchto odkazů označila dílo za „*pozvánku do japonské literatury*“.⁶³

Poté, co Jana ve svých sedmnácti letech poprvé navštíví Tokio, se dějová linka štěpí na dvě. Jedna z nich se dějově vrací zpět do Prahy, kde Jana nastoupí na Univerzitu Karlovu, aby zde studovala svůj vysněný obor – japonská studia. Kromě studia se nechá zaměstnat ve fakultní knihovně, kde v rámci katalogizace knih narazí na povídku japonského předválečného spisovatele Kijomarua Kawašity *Rozdvojení*, která ji velmi zaujme. Objevuje se v ní postava spisovatele, jenž se vypraví na ostrov Šikoku za účelem vyšetřování dávných vražd, kterými se chce inspirovat ve svém díle. Ve svém zkoumání však není úspěšný, a nakonec je nucen ostrov opustit. Část jeho já se však důvodem příliš silné fixace na vyšetřování dávné vraždy odštěpí a setrvá na ostrově v podobě ducha, který zcela nedořešil své poslání. Jana se poté zprvu neúspěšně snaží najít o tomto spisovateli další informace a objevit i jeho případná další díla. Jelikož je Kawašitovou povídkou a tajuplností jeho života fascinovaná, rozhodne se sama přeložit do češtiny jednu z jeho povídek, na kterou v knihovně narazí. Další děj románu je poté prokládán úseky z Kawašitovy povídky *Milenci*, který Jana postupně překládá. Janou přeložený text této autobiografické povídky zároveň tvoří třetí dějovou linku, která je zasazena do předválečného Japonska a skrývá v sobě řadu informací o Kawašitově životě.

V námětu druhé dějové linie, jejíž protagonistkou je mladší Jana uvězněná v Tokijské čtvrti Šibuja, je jasně zřetelná paralela s výše zmíněnou povídkou fiktivního japonského spisovatele. Jana se z ničeho nic probere na Šibuji v blízkosti sochy psa Hačikó⁶⁴ a pamatuje si jen to, že je rok 2010 a ona je v Japonsku. Přemýšlí nad svou situací a postupně zjišťuje, že Šibuju nemůže opustit a že neexistuje způsob, jak by mohla kontaktovat někoho ve svém okolí. Ocitne se zcela osamělá uprostřed obrovských davů japonských studentů a pracujících lidí, kteří Šibujou denně procházejí. Vlastními silami se naučí japonsky a přes opakované neúspěchy se snaží přijít na způsob, jak se ze svého vězení dostat.

Pražská Jana v průběhu svého vysokoškolského studia usiluje o získání stipendia na studium v Japonsku. Vzpomíná přitom na svou první a jedinou návštěvu Japonska před osmi lety,

⁶³ ITAKURA.

⁶⁴ Jedná se o sochu věrného psa, který pravidelně každý den čekal před Šibujským nádražím na svého pána a pokračoval v čekání i poté, co jeho pán zemřel.

a ačkoli si není vědoma toho, že po ní na Šibuji zůstala zapomenutá myšlenka⁶⁵ v podobě jejího mladšího já, částečně si vlastní rozdvojení připouští. Označuje ho jako něco, co se přihodí každému člověku, který o něco usiluje nebo se do něčeho zcela ponoří, ale nedaří se mu uspět.⁶⁶

„Mám pocit, že je ve mně obrovská trhlina, a čím víc se o Japonsku dozvídám, čím víc tam toužím jet, tím je tahle trhlina větší, až si doopravdy připadám jako dva různý lidi.“⁶⁷

Rozdvojení si je částečně vědoma i druhá, mladší Jana, které je uvězněná na Šibuji. Počítá dny, které zde strávila, a uvažuje nad tím, zda po ní rodiče vyhlásili pátrání. Později ji napadne možnost, že se místo ní domů vrátila jiná Jana Kupková. Mladší Jana se v rámci krácení času začne věnovat také psaní románu o dívce, která se zamiluje do strašidla. Již ve druhé části románu je zde tedy předjímán pozdější vztah pražské Jany s postavou Viktora Klímy, kterého Jana zpočátku označuje právě slovem „strašidlo“.⁶⁸

První a druhou dějovou linii propojí právě postava Viktora Klímy, kterého pražská Jana osloví a požádá o pomoc s překladem *Milenců*. Klíma sice nejdříve její výzvy ignoruje, později ji ale sám vyhledá. Když se od Jany o spisovateli Kawašitovi dozví, rozhodne se jí pomoci nejen s překládáním, ale také s rozklíčováním tajemství jeho života. Společně dohledají řadu informací a odhalí i fakt, že Kawašitovo nejrozsáhlejší dílo údajně po jeho smrti zlikvidovala jeho manželka. Na pozadí jejich společné cesty za poznáním tohoto zapomenutého autora se postupně nenápadně rozvíjí milostný příběh, který je však ukončen dříve, než začne. Viktor Klíma získává studijní stipendium a odjíždí na dva roky do Japonska.

Mladší Jana uvězněná na Šibuji se nakonec ke Kawašitově románu *Milenci* dostane také, a to právě prostřednictvím Viktora, který jí předá jeho originální japonský text. Společnými silami pak hledají v jeho díle klíč k osvobození Jany ze Šibuji.⁶⁹ Jana zjistí, že pokud s Viktorem udržuje fyzický kontakt, může se dostat mimo oblast Šibuji, a společně se vydávají do města Kawagoe v prefektuře Saitama, odkud Kijomaru Kawašita pocházel. Navštíví tam jeho hrob a na hřbitově se setkají se seniorkou paní Uedovou, která, jak si oba později uvědomí, je Kawašitovou manželkou, a která k jejich velkému překvapení dokáže Janu vidět. Viktor zjistí,

⁶⁵ Jako „myšlenka“ je označena na straně 98.

⁶⁶ CIMA, str. 36.

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ Tamtéž, str. 49.

⁶⁹ ITAKURA.

ve kterém domově pro seniory přebývá, a pokusí se ji navštívit, vedení domova jej však k paní Uedové odmítá pustit.

Viktor není jedinou postavou, která se v knize objevuje v obou časových rovinách. Druhou postavou propojující obě dějové linky je japonský hudebník Akira, kterého Jana na Šibuji sleduje při zkoušení s kapelou a kterému následně pomůže, když ve sklepní zkušebně uvízne. Čtenář se později dozvídá, že se jedná o bratra Janiny japonské kamarádky Mačiko, který po nějaké době navštíví Prahu a společně se starší, pražskou Janou se vydává na prohlídku lokalit vhodných k focení. Společně prožijí pocit ohrožení, když je při focení ve staré, rozpadající se budově téměř objeví skupina bezdomovců. Tento zážitek je sblíží a Jana si díky Akirovi plně uvědomí své city k Viktorovi. Akira se pak, společně s Viktorem Klímou, zaslouží o rozřešení celého příběhu a osvobození myšlenky Jany ze Šibuji. Viktor si je vědom toho, že Akira zná pražskou Janu, rozhodne se jej tedy kontaktovat s žádostí o pomoc. Společně pomocí lsti proniknou do domova seniorů a umožní šibujské Janě setkat se s paní Uedovou, manželkou zesnulého spisovatele Kawašity, od níž se jim podaří získat jeho poslední rukopis – nevydaný román *Přejít řeku*.

Konec díla je otevřený a poměrně náhlý. Poté, co Jana společně s Viktorem a Akirou získá rukopis Kawašitova románu a Viktor se chystá jej naskenovat a poslat starší Janě do Prahy, šibujská Jana náhle zmizí. Závěr románu je tedy nutné si domyslet. Zda byl objevený rukopis nikdy nevydaného románu zapomenutého předválečného spisovatele dostatečným podkladem pro získání stipendia a dostal tak pražskou Janu na vytoužený studijní pobyt do Japonska se už čtenář nedozví.

Přestože se nejedná o zcela autobiografické dílo, v ději románu lze nalézt řadu autobiografických prvků, které se netýkají pouze autorčina studia japanologie na Univerzitě Karlově v Praze nebo tématu diplomové práce autorky a hlavní postavy. V první části Jana zmiňuje sledování filmu *Opilý anděl* režiséra Akiry Kurosawy, což je, jak uvádí v rozhovoru s Itakurou, autorčin oblíbený Kurosawův film. Cima, stejně jako její postava, navštívila poprvé Japonsko společně se svou kamarádkou a byla jím natolik fascinována, že si přála zde zůstat.⁷⁰ Sama Cima však svůj román a jeho hlavní hrdinku označuje především za fikci a dodává, že ji samotnou spojuje s postavou Jany Kupkové především láska k Japonsku.⁷¹

⁷⁰ ITAKURA.

⁷¹ DOČKALOVÁ, Michaela. Anna Cima: „Jsem pozorovatel, který spojuje dvě kultury dohromady.“ In: *dailycoffee.cz* [online]. 18. 11. 2018 [cit. 2. 4. 2022].

3.4 Jazyk díla

Kniha je psána zejména obecnou češtinou, obsahuje středočeské nářečí projevující se nejen v přímé řeči postav. Jelikož je celý text knihy (s výjimkou překladů Kawašitovy povídky *Milenci*) monologem hlavní postavy, vyskytuje se zde obecná čeština jakožto její přirozená mluva. Tuto skutečnost dokládá následující úryvek pocházející z třetí části knihy, která je zasazena v Praze a vypráví jí starší Jana Kupková:

„Vytáhnu z tašky lahev vody a napiju se. Taky bych si dala fazolovej bochánek, jenomže zrovna neoplývám penězi a ve školním bufetu navíc vaří fakt nechutný jídlo, tak budu muset vydržet domů na večeři. Jejich rozplizlej, kysele páchnoucí salát ze sójovejch plátků je natolik vyhlášená specialita, že při zmínce o něm blednou všichni studenti napříč Prahou nehledě na to, kde se zrovna nachází. (...)“⁷²

Hovorový jazyk studentů ostře kontrastuje s jazykem částí Kawašitovy povídky *Milenci*, kterou Jana společně s Viktorem Klímou překládá. Jazyk povídky je spisovný a květnatý. Sama autorka v rozhovoru s Itakurou uvádí, že při psaní přemýšlela nad tím, jak by bylo možné Kawašitovu povídku přeložit do japonštiny s ohledem na významné gramatické a lexikální rozdíly v soudobé japonštině a japonštině, kterou by Kawašita jakožto předválečný autor používal. Cílem se snažila napsat Kawašitovy pasáže co nejelegantněji a inspirovala se přitom českými překlady některých děl autorů z téže doby, do které zasadila život spisovatele Kawašity.⁷³ Následující pasáž umožňuje srovnání s výše uvedeným úryvkem mladistvého jazyka Jany.

„(...) Procházka s tetou nesplňovala zrovna mé představy o dobrodružství, nakonec jsem ale souhlasil. Beztak jsem potřeboval nový štětec, neboť starý jsem ztratil po cestě ze školy, když jsme si hráli na zápasníky, a vidina sladkého fazolového bochánku také sehrála svou roli.“⁷⁴

Tyto dva úryvky pocházejí z téže části knihy a rozdíl v použitém jazyce je na nich jasně patrný. Jazyk postav, které hovoří japonsky, je předkládán rovněž v hovorové češtině.

⁷² CIMA, str. 73, kráceno.

⁷³ ITAKURA. V rozhovoru pro pořad *Liberatura*, který vychází na Radiu Wave, Cima uvedla, že si pro napsání povídky *Milenci* vypůjčila některé pasáže z díla japonského spisovatele Jukia Mišimy. Murakami v Česku. Probudím se na Šibuji je rafinovaný debut o fascinaci Japonskem. In: *Liberatura* [rozhlasový pořad]. Český rozhlas – Radio Wave. Praha, 29. 8. 2018 [cit. 10. 4. 2022].

⁷⁴ CIMA, str. 72–73, kráceno.

Kromě českého jazyka je v díle obsažena také japonština prezentovaná fonetickým přepisem do latinky s využitím české transkripce, ačkoli se zde jedná pouze o slova, nikoli celé věty. Postava česky mluvící Japonky Mačiko mluví ze začátku pojaponštělou češtinou, např. „*Napusara sem esej*“⁷⁵ (napsala jsem) nebo „*posutoi*“⁷⁶ (postoj).

Japonská jména jsou uváděna v západním pořadí, tj. jméno – příjmení. Ženská příjmení jsou dále uváděna v přechýlené podobě, tj. Mačiko Kawakamiová místo Kawakami Mačiko.

V textu se kromě latinky objevují také japonské znaky *kandži*.

3.5 Téma a klíčové motivy

Hlavním tématem, které čtenáře provází celým dílem, je rozdvojení, respektive oddělení myšlenky (představy) od jejího nositele a její uchycení k určitému místu. Jeho první náznak je možné nalézt již ve 22. kapitole první části, kde Jana během své směny v univerzitní knihovně asijské sekce narazí na povídku *Rozdvojení* japonského předválečného spisovatele Kijomarua Kawašity⁷⁷. Na této povídce je pak postaven hlavní motiv románu, a to oddělení části mysli člověka v momentě silného přání setrvat na místě, odkud je nucen odejít. Tento odtržený kousek (označovaný v průběhu románu jako duch či vzpomínka, nejčastěji však jako myšlenka) je pak naopak nucen setrvat na místě, jež původně nechtěl opustit. U tohoto motivu je zajímavou skutečností fakt, že ačkoli myšlenka Jana není neviditelná, okolní lidé její existenci zcela ignorují. Jana není duchem – je schopná dotýkat se věcí a nedokáže se volně pohybovat prostorem (tedy např. procházet zdmi). Jedinou její limitací je tudíž neschopnost komunikovat, jež ji uvrhuje do naprostého osamění v davu tisíců osob.

Mezi klíčové tematické motivy díla patří pochopitelně japonská kultura. Celé dílo je bohatě protkáno odkazy na japonskou literaturu (klasickou i moderní), historii a populární kulturu. Autorka v díle reflektuje svou vlastní lásku k japonské kultuře a prostřednictvím postavy Jany Kupkové ji předává čtenářům.

Kromě kultury jsou v díle obsaženy také japonské reálie. Čtenáři se tak naskytuje možnost seznámit se s japonským písmem, nahlédnout do tokijského metra, naučit se několik

⁷⁵ CIMA, str. 15.

⁷⁶ Tamtéž, str. 16.

⁷⁷ Jedná se o smyšleného autora. Cima však jeho „postavu“ vytvořila natolik dokonale, že se řada fanoušků po přečtení knihy snažila tohoto autora najít a toužila si přečíst jeho práce. ITAKURA. Přispívá k tomu jistě také fakt, že Cima na konec knihy připojila doslov, v němž v detailech vypsala informace o Kawašitově životě a literární práci.

japonských nadávek nebo se dozvědět, jakým způsobem probíhá rituál modlení v šintoistické svatyni, a samozřejmě nepřímo navštívit nejen Šibuju, ale později také městečko Kawagoe v prefektuře Saitama.

V díle je možné pozorovat samozřejmě také fantastické motivy. Oddělení myšlenky Jany od těla skutečné osoby je jedním z nich. Významným fantastickým motivem je také uvěznění oddělené myšlenky v určité oblasti, které představuje bloudění v začarovaném kruhu, z něhož se postava nedokáže sama dostat. Tato situace je přímo v textu knihy jednou z postav připodobněna k pohádkovému syžetu uvězněné princezny a prince, který ji musí z jejího vězení vysvobodit.⁷⁸ Jana dokáže opustit Šibuju pouze s pomocí Viktora Klímy.

Přestože je možné považovat motiv uvěznění v literatuře za poměrně častý⁷⁹, Hodrová podotýká, že vězení postavy je zpravidla postaveno do protikladu k otevřenému prostoru.⁸⁰ V románu *Probudím se na Šibuji* tomu tak zcela není, jelikož vězením v pojetí Cimy je celá Tokijská čtvrť Šibuja a rozlohou přibližně 15 km². Je tedy možné jej označit za modernizaci motivu uvěznění formou *otevřeného vězení*. Hodrová zároveň definuje vězení jako „(místo,) kde se postava ocitá nedobrovolně, především z trestu.“⁸¹ I o tomto významu je zde možné polemizovat, jelikož postava uvězněné myšlenky Jany se na Šibuji ocitá zcela dobrovolně. Motiv by tedy bylo možné opět připodobnit k jednomu z typických pohádkových syžetů splnění přání postavy, ale s určitým zádrhelem, kdy je přání překrouceno, aby postavu v konečném důsledku spíše znevýhodnilo.

Opakovaně se objevujícím motivem v díle je také socha psa Hačikó, jehož pohnutý osud zde slouží jako paralela k osudu uvězněné myšlenky Jany. Socha je však zároveň středobodem jejího nově velmi omezeného světa a místem, kde se objeví pokaždé, když se pokusí překročit jeho hranici. Z tohoto důvodu k Hačikó Jana zpočátku pociťuje silnou averzi, zároveň s ním ale částečně soucítí a připodobňuje svůj osud k tomu jeho.

„(...) Možná se ten pes nějak mstí, že ho nechali čekat ještě po smrti v podobě sochy.
Prostor kolem něj je prokletej. Oba jsme tu upíchnutí a nemůžeme se odtud hnout.
Kdybych mohla, tak ho vezmu a někam ho odnesu. Někam hodně daleko. Ale má to

⁷⁸ CIMA, str. 251.

⁷⁹ V japonské literatuře je možné nalézt různé podoby uvěznění například v dílech *Písečná žena* (Kóbó Abe), *Chov nebo Rvát výhonky a střílet mláďata* (Kenzaubró Óe) nebo *Afterdark, Konec světa & Hard-boiled Wonderland* či *Norské dřevo* (Haruki Murakami).

⁸⁰ HODROVÁ, Daniela. Vězení jako místo přístupu k bytí. *Česká literatura*. 1995 (1), str. 9–38 [cit. 12. 4. 2022]. Str. 9.

⁸¹ Tamtéž.

*dva háčky. Jednak je ta socha těžká jako blázen a jednak bych zase došla na stejný místo, odkud bych ho chtěla odnýt.*⁸²

Hačikó je pro Janu také určitou formou kotvy, jež ji poutá k posledním zážitku, který měla společný se skutečnou Janou, tedy ke vzpomínce na sezení na lavičce a intenzivní přání nemuset Japonsko opustit. Taktéž by se dala socha Hačikó označit za vstup z reálného světa do světa „snového“, prezentovaného ve druhé dějové linii knihy.

Dalším výrazným motivem, který nelze opomenout, je motiv pátrání. Jana a Viktor se zcela ponoří do hledání jakýchkoli informací o spisovateli Kawašitovi s cílem nalézt jeho další díla a dozvědět se pravdu o jeho životě. Címa v rozhovoru pro Radio Wave uvedla, že cílem užití motivu pátrání po životě postavy spisovatele byla snaha o přiblížení se japonské kultuře.⁸³

3.6 Charakteristika vybraných postav

Hlavní postavou knihy je Jana Kupková, která se zde objevuje ve dvou verzích. Tou první – „reálnou“ – verzí je studentka druhého ročníku magisterského stupně japonských studií na Univerzitě Karlově v Praze. Druhou verzí je Janina zapomenutá myšlenka, která uvízla v tokijské městské části Šibuja v době, kdy zde byla Jana ve svých sedmnácti letech s kamarádkou Bárrou na měsíčním pobytu. Tato verze Jany vznikla (tj. oddělila se od skutečné Jany) ve chvíli, kdy se blížil čas návratu do České republiky. Janino přání nemuset se vracet do Prahy a moct v Japonsku zůstat bylo natolik silné, že toto rozdělení zapříčinilo. Druhá Jana se tak ocitla na Šibuji, odkud nebyla schopná vlastními silami odejít.

Obě Jany propojují společné vlastnosti, mezi nimiž vyniká zejména jejich pracovitost, cílevědomost a oddanost oboru. Starší Jana poctivě studuje, pracuje v knihovně katedry a překládá komplikované texty z japonštiny, kromě toho se v průběhu díla začne pod vlivem Viktora Klímy věnovat také studiu literární teorie a filozofie. Mladší Jana se podle učebnic ukradených z knihkupectví vlastními silami naučí japonsky dostatečně dobře na to, aby dokázala porozumět lidem kolem sebe a číst texty napsané v japonštině. Obě věnují velké úsilí a spoustu času tomu, aby dosáhly svého cíle.

Co se týče psychiky, působí mladší Jana ve své úvodní části knihy (tj. druhé části) poněkud apaticky vůči situaci, ve které se nachází. V úvodní kapitole druhé části knihy Jana tápe, přemítá

⁸² CIMA, str. 51.

⁸³ Murakami v Česku. Probudím se na Šibuji je rafinovaný debut o fascinaci Japonskem. In: *Liberatura* [rozhlasový pořad]. Český rozhlas – Radio Wave. Praha, 29. 8. 2018 [cit. 10. 4. 2022].

nad svou situací a snaží se vzpomenout si, jak se vůbec na Šibuju dostala. Pamatuje si jen, že je rok 2010 a že je právě v Japonsku, kam s kamarádkou přijela před měsícem. Pokusí se kamarádce dovolat, ale hovor se nespojí, zkusí tedy pěšky dojít na místo ubytování. Záhy se však ocitá zpět na místě, odkud vyrazila. Po několika pokusech se vzdá a posadí se na lavičku u sochy psa Hačikó. Pocit paniky, který se u ní projeví ve chvíli, kdy si uvědomí, že je na Šibuji uvězněná, poměrně rychle odeznívá a Jana se snaží svou situaci logicky odůvodnit. V jejím způsobu uvažování se mísí vyzrálost mnohem starší osoby s dětinskostí, která se projeví, jakmile si Jana uvědomí, že ji lidé okolo ní neregistrují, a začne jim pro pobavení provádět drobné žertíky.

„Už jsem párkrát zašla do nejbližšího sušibaru, kde se bavím matením zákazníků. Vždycky když vezmou do ruky lahodně vypadající kousek suši a chystají se ho namočit do sójovky v mističce, posunu ji po stole o pár centimetrů dál, (...). Posunuji ji po stole, zatímco zákazníci nechápavě krouží kouskem suši ve vzdušném prostoru nad stolem, snaží se trefit sójovku v mističce a poulí oči.“⁸⁴

Na této ukázce lze zároveň pozorovat neobvyklý stav, v němž se Jana nachází. Přestože se dokáže dotýkat předmětů ve svém okolí a pohybovat jimi, lidé kolem ní jí nevěnují pozornost ani v situacích, kdy stojí přímo před nimi nebo kdy na ně mluví.

Jana se se svým „vězením“ poměrně rychle sžije a svůj volný čas tráví prohlížením zboží v obchodech, posloucháním hudby, čtením knih a psaním vlastního románu, především však studiem japonštiny, na něž se upíná jako na způsob, jak se osvobodit. Nejvíce času tráví u sochy psa Hačikó, jehož osud je paralelou jejího vlastního. Hačikó na svého pána čekal na Šibuji devět let. Jana v šestnácté kapitole druhé části vyjadřuje obavu, aby ona sama nemusela také čekat takto dlouho.⁸⁵ Tato její obava se nakonec téměř vyplní a Jana stráví čekáním na Šibuji celkem osm let.

Ačkoli je tedy Jana na Šibuji v době, kdy se zde potká s Viktorem Klímou, v osamění uvězněna již sedm let, neprojevují se u ní žádné psychické symptomy způsobené dlouhodobou izolací. Poté, co si uvědomí, že je pravděpodobně zhmotnělou myšlenkou či zosobněným přáním reálné Jany zůstat v Japonsku a nemuset se vracet domů, se myšlenka Jana naděje na návrat do České republiky zcela vzdává a pokouší se zejména vyplnit svůj čas různými činnostmi, aby se vyhnula prázdnotě.

⁸⁴ CIMA, str. 45.

⁸⁵ Tamtéž, str. 51.

Aleš Haman staví ve své knize do jasné opozice postavy lidské (reálné) a postavy fantomatické.⁸⁶ Starší Janu žijící v Praze lze v kontextu díla jednoznačně považovat za postavu reálnou. Nakolik je ale mladší Jana, tedy myšlenka fixovaná k určitému místu, postavou fantomatickou, o tom by se dalo polemizovat. Jana je postavou plně vnímající, je schopná dotýkat se věcí a interagovat s prostředím, nikoli však s lidmi, s nimiž se setkává. Není jim sice neviditelná, lidé ji ale přehlížejí a nevnímají, co jim říká. Výjimkou se stane postava Viktora Klímy, který myšlenku Janu vidí od samého začátku a s jehož pomocí dokáže Jana dokonce opustit oblast, ve které je uvězněná.

Mezi vedlejšími postavami v díle vynikají dvě, které jsou důležité pro konečné rozuzlení příběhu. Jsou to Janin starší spolužák z univerzity Viktor Klíma a Akira, bratr její japonské kamarádky Mačiko.

Vůči Viktoru Klímovi pociťuje starší, pražská Jana zpočátku silnou averzi. Je vykreslen jako zanedbaný, vzhledově odpudivý, roztržitý podivín, kterého Jana označuje jako „strašidlo“. Později na ni udělá dojem svými znalostmi, její nadšení však brzy opět opadne, když se Viktor začne chovat povýšeně a arogantně. Viktor je studentem doktorského studia na Univerzitě Karlově a pracuje jako lektor japonského jazyka v jazykové škole. Ve své disertaci se zabývá spisovatelem éry Taišó (1912–1926), mezi něž časově spadá také Kawašita, o kterého se Jana zajímá. Z tohoto důvodu se Jana rozhodne Viktora oslovit s žádostí o pomoc s výzkumem. Viktor zpočátku její pokusy o navázání kontaktu ignoruje, následně ji však sám vyhledá v knihovně. Kawašitovo dílo i záhadami opředený život jej zaujmou a společně s Janou se poté pustí do luštění záhad, které spisovatele obestírají.

Viktor se projevuje jako velmi vzdělaný a sečtělý člověk. Kromě znalostí z oboru se vyzná také ve filozofii, lingvistice a literární teorii. Jeho znalosti vzbuzují v Janě pocity méněcennosti, zároveň ji ale motivují k větší snaze na sobě pracovat.

„(...) Připadám si najednou hrozně hloupá.

Takhle se Klímovi nemůžu postavit v žádný debatě. Ten je přece v literární teorii zběhlej, a ještě by se mi vysmál. Úplně vidím jeho výraz ve tváři. Kupková chce na doktorát a nezná rozdíl mezi prolepsi a analepsi? Díky bohu, že mě zatím neprokoukl. Propadla bych se hanbou. Budu se sebou muset něco udělat.“⁸⁷

⁸⁶ HAMAN, str. 117.

⁸⁷ CIMA, str. 92.

Poté, co Viktor odjede studovat do Japonska na stipendium, jej v knihkupectví potkává myšlenka Jana. Viktor je od samého začátku schopen ji vidět, čímž se odlišuje od všech ostatních lidí, s nimiž se Jana v průběhu uplynulých let na Šibuji setkala. Jana je touto skutečností po sedmi letech osamění poměrně šokovaná. Když Viktora přesvědčí, že není Jana, kterou znal v Praze, ale její dávná myšlenka, která uvízla na Šibuji, rozhodně se jí Viktor pomoci. Projevuje se zde jeho dobrosrdečnost a ochota riskovat pro pomoc známé osobě svůj vlastní sen.

Kromě Viktora propojuje obě dějové linie knihy také postava Akiry. Tato postava se čtenáři odhaluje pomaleji než postava Viktora. Akira je poprvé zmíněn již ve druhé části, ačkoli nepřímě. Myšlenka Jana si na Šibuji všimne *visual-kei*⁸⁸ kapely, která pravidelně chodí hrát do sklepní zkušebny nedaleko sochy psa Hačikó. Samotného Akiry si všimne na konci druhé části románu. Nezná jeho jméno, pojmenuje si ho tedy *Nakadai* podle herce, jemuž je podobný. Hudba, kterou Akira společně se svou kapelou hraje, se Janě nelíbí, upíná se na ně však jako na určitou jistotu ve své nejisté situaci. Pravidelné zkoušky kapely jí pomáhají sledovat tok času. Akira jí je sympatický. Když pak po jedné z večerních zkoušek kapely kvůli výpadku proudu uvízne ve zkušebně, pokouší se mu Jana pomoci, jelikož ale nemůže komunikovat s nikým ve svém okolí a nemůže přijmout hovory na jeho telefonu, nedokáže s jeho situací nic udělat. Nakonec však k jeho vysvobození přece jen přispěje – když telefonní hovor od Akirovy matky přijme jeho psychopatická bývalá přítelkyně, Jana matce sdělí, kde se Akira nachází. Jana si poprvé od chvíle, kdy si uvědomila, že je na Šibuji uvězněná, připadá užitečná.

Pražská Jana se o Akirovi dozví od jeho sestry – své kamarádky Mačiko, která jí ukázala jeho fotografie. Dozvídá se, že Akira po neúspěchu s kapelou začal střídat různá zaměstnání, až skončil ve firmě zabývající se mytím a opravou oken. Okna se také stala hlavním tématem jeho fotografií. Na začátku února Akira dorazí do České republiky navštívit sestru. Jana se ujme role průvodkyně a společně s Akirou obchází stará sídliště, která si Akira přeje nafotit. Zavítají také do staré, rozpadající se tovární haly. Poté, co je zde málem odhalí skupina bezdomovců, se Akira Janě svěří s tím, že trpí klaustrofobií. Tři dny, které strávil zavřený ve sklepní zkušebně na Šibuji, jej poznamenaly natolik, že již není schopen strávit delší čas v uzavřených prostorech. Jeho traumatická zkušenost z dlouhodobého pobytu ve tmě v něm probudila touhu po oknech a narýsovala přímku jeho budoucnosti.

⁸⁸ Jedná se o japonský hudební žánr. *Visual-kei* kapely se vyznačují výraznými účesy, líčením a oblečením.

Akira se projevuje jako přátelský člověk s velkým zájmem o svůj obor – fotografii, kterou by chtěl také studovat na univerzitě. Poté, co ho v Japonsku kontaktuje Viktor s žádostí o pomoc, projevuje ochotu lhát a podniknout riskantní činy, aby pomohl kamarádce.

Mezi významné postavy, které v díle vystupují, je nezbytné zařadit také spisovatele Kijomarua Kawašitu (vlastním jménem Satošiho Uedu). Jelikož se jedná o fiktivního autora, lze jej jako postavu částečně charakterizovat. Jedná se o japonského předválečného autora, který byl literárně aktivní ve 30. letech. Cima v rozhovoru pro Radio Wave uvedla, že jeho postava je založena převážně na dvou skutečných japonských spisovatelích. Jedná se o Tósona Šimazakiho a Osamua Dazaie, kteří oba tvořili v období před druhou světovou válkou (ačkoli Dazaiova hlavní tvorba vznikala spíše v období poválečném). Cima se snažila Kawašitův život zasadit do dobových událostí.⁸⁹

Kawašitův život poznamenal milostný vztah ke starší ženě opředené tajemstvím, jež později tragicky zemřela utonutím. Čtenář se v průběhu děje románu dozvídá, že se jednalo o jeho sestřenici. Kawašitovou vášní se stalo psaní, které mu zároveň sloužilo jako určitá forma terapie a způsob, jak se vyrovnat s traumatem z minulosti. Přestože se Kawašita později oženil, na svou dávnou lásku nedokázal zapomenout a svůj život tři roky po svatbě ukončil sebevraždou.⁹⁰

3.7 Prostředí

Jak již bylo uvedeno výše, v románu se střídají dvě hlavní dějové linie zasazené do zcela odlišného prostředí, které se od sebe neliší pouze zemí, v níž se odehrávají. Příběh Jany studující japonská studia v Praze se odehrává zejména na půdě univerzity. Autorka popisuje prostředí filozofické fakulty, chodeb a učeben, které se zde nacházejí. Ve velké míře se zde objevuje také fakultní knihovna Dálného východu na Univerzitě Karlově, kde Jana pracuje a kde tráví čas překládáním.

„Japanologická knihovna na naší fakultě je malá, knihy jsou tu naštosovaný jedna na druhý a vůbec se nevejdou do regálů. Část z nich se nachází v kabinetu pedagogů, část na chodbě. Občas přijde krabice s dary z Japonska, a to už potom doopravdy nevíme, kam nacpat.“⁹¹

⁸⁹ Murakami v Česku. Probudím se na Šibuji je rafinovaný debut o fascinaci Japonskem. In: *Liberatura* [rozhlasový pořad]. Český rozhlas – Radio Wave. Praha, 29. 8. 2018 [cit. 10. 4. 2022].

⁹⁰ CIMA. Doslov ke knize *Probudím se na Šibuji*, str. 305–310.

⁹¹ CIMA, str. 35.

Postava Jany samozřejmě zavítá také domů či do prostředí českých studentských hospod a kaváren. Za čtenářsky nejzajímavější lokalitu v částech odehrávajících se v Praze lze však považovat rozpadající se budovu, kam se Jana vydává společně s bratrem své japonské kamarádky Akirou za účelem focení a kde téměř dojde ke konfrontaci s potenciálně nebezpečnou skupinou bezdomovců.

Druhá dějová linka mladší Jany uvízlé v tokijské čtvrti Šibuja je zasazena do prostředí velkoměsta. Většina scén se odehrává venku v ulicích města. Jana při svém průzkumu a hledání hranic oblasti, v níž se může pohybovat, zavítá do mnoha městských zákoutí a uliček, včetně části, kde se nacházejí hodinové hotely. Navštěvuje však také obchody. Popisy japonského prostředí působí na českého čtenáře exoticky a proto atraktivně. Prostor však zaujme zejména právě svou ohraničeností. Haman poukazuje na to, že kontrast mezi otevřeností a uzavřeností literárního prostředí je jednou z významných kvalit, které lze u prvku prostředí v literárním díle rozlišit.⁹²

⁹² HAMAN, str. 117.

Závěr

Tato bakalářská práce měla jako cíl stanoven literární rozbor románu *Probudím se na Šibuji*, díla české japanoložky a spisovatelky Anny Cimy, v němž lze nalézt řadu prvků japonské kultury. V kontextu české literatury se nejedná o ojedinělé náměty. V průběhu historie se japonskou literaturou, kulturou a společností inspirovala řada autorů, na jejichž tradici Cima navazuje. Její román však není Japonskem pouze inspirován, naopak v něm dokázala prostřednictvím pohledu vysokoškolské studentky japonských studií přirozeným způsobem propojit české a japonské prostředí. V rámci současné české literatury jde o unikátní dílo, které obohacuje českou kulturu o prvky kultury japonské. Dílo je bohatě protkáno odkazy na různé aspekty japonské kultury a reálií.

Dílo *Probudím se na Šibuji* je jazykově propracovaný román specifický svou paralelní kompozicí, prolínají se v něm tři navzájem velmi odlišné dějové roviny zasazené do různých období. Obsahuje zároveň prvky celé řady literárních žánrů, mezi nimiž figuruje magický realismus. Mezi další zmíněné žánry, jejichž prvky lze v románu pozorovat, patří univerzitní román či román se záhadou.

Klíčovým motivem díla je motiv rozdvojení či odtržení – konkrétně se zde jedná o rozdvojení hlavní postavy na reálnou dívku, která po návratu z pobytu v Japonsku pokračuje ve svém životě, a její zapomenutou myšlenku, jež uvízne v tokijské čtvrti Šibuja. Souvisejícími klíčovými motivy jsou motiv uvěznění a motiv bloudění v začarovaném kruhu, z něhož není úniku. Uvedené motivy lze označit za motivy fantastické. Další skupinu motivů tvoří výše zmiňované motivy související s Japonskem.

Hlavními hrdinkami románu jsou dvě verze téže osoby, studentky Jany Kupkové, které se vyskytují v odlišných dějových liniích. Postavami, které propojí obě dějové linie a stanou se klíčem k prolomení vězení, v němž se mladší Jana nachází, jsou student doktorského studia japonských studií Viktor Klíma a bratr Janiny kamarádka Akira.

Probudím se na Šibuji vyniká svou originalitou a promyšleností a bezpochyby jej lze označit za velký přínos pro českou literární scénu.

Bibliografické citace

Asijská studia: Japanologie. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy. In: *Filozofická fakulta Univerzity Karlovy* [online]. FF UK 2021 [cit. 06. 06. 2021]. Dostupné z: <https://www.ff.cuni.cz/prijimaci-rizeni/studijni-obory/bakalarske-obory/asijska-studia/japanologie/>

Asociace vydavatelů audioknih. Historie Audioknihy roku. In: *asociaceaudioknih.cz* [online]. N. d. [cit. 2. 4. 2022]. Dostupné z: <https://asociaceaudioknih.cz/historie/>.

CIMA, Anna. *Probudím se na Šibuji*. Vydání první. Praha: Paseka, 2018. 320 stran. ISBN 978-80-7432-912-8.

Cena Česká kniha. Laureáti. In: *ceskakniha.com* [online]. N. d. [cit. 2. 4. 2022]. Dostupné z: http://www.ceskakniha.com/CZ/Laureati_CZ.php?lang=CZ.

Cena Jiřího Orteny. CJO 2019. In: *Cena Jiřího Orteny* [online]. 2019 [cit. 22. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.cenajirihoortena.cz/article/detail/42/>.

Český rozhlas [online]. Barbora Markéta Eliášová (1874-1957). N. d. [cit. 13. 4. 2022]. Dostupné z: <https://archiv.radio.cz/cz/static/barbora-eliasova>.

Databazeknih.cz [online]. Anna Cima (překladatel). N. d. [cit. 2. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/prekladatele/anna-cima-24877>.

Databazeknih.cz [online]. Hokusai. N. d. [cit. 12. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/hokusai-222171>.

Databazeknih.cz [online]. Vzpomínky na úhoře. N.d. [cit. 2. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/vzpominky-na-uhore-489587>.

DOČKALOVÁ, Michaela. Anna Cima: „Jsem pozorovatel, který spojuje dvě kultury dohromady.“ In: *dailycoffee.cz* [online]. 18. 11. 2018 [cit. 2. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.dailycoffee.cz/anna-cima-jsem-pozorovatel-ktery-spojuje-dve-kultury-dohromady/>.

Embassy of Japan in the Czech Republic [online]. Japonsko a Česko. N. d. [cit. 10. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.cz.emb-japan.go.jp/cz/nihon-czech.html>.

FIALA, Karel. First Contacts of Czechs and Slovaks with Japanese Culture (Up to World War I): The Major Publications and Personalities. *Japan Review*. 1992 (3), str. 45–71. ISSN 2433-4456. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/25790912>.

HAMAN, Aleš. *Úvod do studia literatury a interpretace díla*. Vydání první. Jinočany: H&H, 1999. ISBN 80-86022-57-9.

HLOUCHA, Joe. *Sakura ve vichřici*. Vydání jedenácté. Praha: Zemědělské knihkupectví A. Neubert, 1942.

HODROVÁ, Daniela. Vězení jako místo přístupu k bytí. *Česká literatura*. 1995 (1), str. 9–38 [cit. 12. 4. 2022]. ISSN 0009-0468. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/43322419>.

ITAKURA, Kimie. “I Wake Up in Shibuya”: Czech Writer Anna Cima’s Literary Fantasy. Překlad z původní japonštiny; překladatel neuveden. In: *Nippon.com* [online]. 9. 9. 2021 [cit. 22. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.nippon.com/en/japan-topics/e00188/>.

Kosmas.cz [online]. Probudím se na Šibuji. 2018 [cit. 6. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.kosmas.cz/knihy/243317/probudim-se-na-sibuji/>.

KRAEMEROVÁ, Alice. Joe Hloucha, jeho sbírky a literární tvorba. In: HIGUČI, Ičijó. *Zápolení*. Praha: DharmaGaia, 2008, str. 187–193. ISBN 978-80-86685-86-1.

LEVORA, Jan. Deset let česko-japonských vztahů. *Informační bulletin*, str. 1–7 [online]. Praha: Velvyslanectví Japonska v ČR, 2003 [cit. 10. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.cz.emb-japan.go.jp/documents/bulletin2003.pdf>.

LUKAVSKÁ, Eva. “Zázračné reálno” a magický realismus. Brno: Host, 2003. ISBN 80-7294-100-3.

Magnesia Litera. Představujeme vítěze a nominace 18. ročníku. In: *magnesia-litera.cz* [online]. N. d. [cit. 2. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.magnesia-litera.cz/rocnik/2019/>.

Masarykova Univerzita – Seminář japonských studií [online]. O nás. N. d. [cit. 10. 4. 2022]. Dostupné z: <https://japan.phil.muni.cz/o-nas>.

Ministry of Foreign Affairs of Japan [online]. Japan-Czech Republic Relations. 6. 12. 2021 [cit. 10. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.mofa.go.jp/region/europe/czech/data.html>.

Murakami v Česku. Probudím se na Šibuji je rafinovaný debut o fascinaci Japonskem. In: *Liberatura* [rozhlasový pořad]. Český rozhlas – Radio Wave. Praha, 29. 8. 2018 [cit. 10. 4. 2022]. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/murakami-v-cesku-probudim-se-na-sibuji-je-rafinovany-debut-o-fascinaci-japonskem-7600405>.

NOVOTNÝ, Lukáš. Diplomatické a politické vztahy Rakouska-Uherska a Japonska v letech 1900-1914. *Historický obzor*. 2012 (11/12), str. 262-271. ISSN 1210-6097.

PETRŮ, Eduard. *Úvod do studia literární vědy*. Vydání první. Olomouc, Rubico, 2000. ISBN 80-85839-44-X.

RED. Mladí překladatelé se probudili na Šibuji. In: *Literární noviny* [online]. 13. 7. 2019 [cit. 12. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.literarky.cz/literatura/87-mladi-prekladatele-se-probudili-na-sibuji>.

SMÍTALOVÁ, Petra. Mezi Prahou a Tokiem. In: *Lidovky.cz* [online]. 29. 12. 2018 [cit. 2. 4. 2022]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/relax/lide/pokousela-jsem-se-jist-jogurt-hulkami-rika-o-svem-startu-japanolozka-cima.A181112_124637_lide_sk.

SOUKUP, Jaroslav. Anna, Cima. Probudím se na Šibuji. In: *iliteratura.cz* [online]. 26. 9. 2018 [cit. 6. 4. 2022]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/40479/cima-anna-probudim-se-na-sibuji>.

VASILJEVOVÁ, Zdeňka. Dějiny Japonska. Vydání první. Praha: Svoboda, 1986. ISBN 20-088-86.

VELTRUSKÝ, Jiří. Sémiotické poznámky k dialogu v literatuře. *Česká literatura* [online]. 1993, 41(3), str. 229–243 [cit. 2. 4. 2022]. ISSN 0009-0468. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/43321664>.

Velvyslanectví Japonska v ČR. Výuka japonštiny v České republice. *Informační bulletin*, str. 9–10 [online]. Praha: 2003 [cit. 10. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.cz.emb-japan.go.jp/documents/bulletin2003.pdf>.

VOSTRÁ, Denisa. Cima, Anna. Probudím se na Šibuji. In: *iliteratura.cz* [online]. 31. 10. 2018 [cit. 6. 4. 2022]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/40679/cima-anna-probudim-se-na-sibuji>.

ZEYER, Julius. *Gompači a Komurasaki*. Vydání sedmé. Praha: Česká grafická unie a. s., 1926.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Martina Svobodová
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Mgr. Kristýna Šmakalová, PhD.
Rok obhajoby:	2022

Název práce:	Literární analýza díla <i>Probudím se na Šibuji</i>
Název v angličtině:	Literary Analysis of the novel <i>I Wake up in Shibuya</i>
Anotace práce:	Cílem této bakalářská práce je literární rozbor českého románu <i>Probudím se na Šibuji</i> autorky Anny Cimy. Pro uvedení do kontextu je zde obsažena kapitola shrnující česko-japonské diplomatické a kulturní vztahy v průběhu historie s uvedením literárních děl autorů, kteří se ve své tvorbě inspirovali japonskou literaturou a kulturou. Cima na tuto tradici navazuje a v propracovaném románu ji prohlubuje propojením českého a japonského prostředí prostřednictvím pohledu studentky vysoké školy.
Klíčová slova:	česká literatura, Anna Cima, <i>Probudím se na Šibuji</i> , japonská literatura, rozdvojení, česko-japonské vztahy
Anotace v angličtině:	This bachelor's thesis focuses on a literary analysis of the novel <i>I wake up in Shibuya</i> by a Czech author Anna Cima. For context, a chapter characterizing Japan-Czech diplomatic and cultural relations as well as stating authors whose works were inspired by Japanese literature or culture is included. Cima continues and deepens this tradition in her sophisticated novel, in which she connects three story lines taking place in both Czech and Japanese settings via the point of view of a university student.
Klíčová slova v angličtině:	Czech Literature, Anna Cima, <i>I Wake up in Shibuya</i> , Japanese Literature, Dividing, Japan-Czech Relations
Přílohy vázané v práci:	-
Rozsah práce:	34 s. (60873 znaků)
Jazyk práce:	český